SPOLEČNOST NÁRODNÍHO MUZEA / z.s.

ZPRÁVY SPOLEČNOSTI NÁRODNÍHO MUZEA, z.s.

Václavské náměstí 68, 110 00 Praha 1

Praha, ročník 2020

Vážené členky a vážení členové Společnosti Národního muzea,

jménem výboru Společnosti NM si Vám dovoluji předložit roční rekapitulaci programů sekcí SNM, které byly bohužel výrazně poznamenány špatnou epidemiologickou situací ve světě. I přesto se podařilo připravit a zrealizovat několik zajímavých projektů.

Snahou vedení SNM je více oživit aktivity sekcí v úzké provázanosti s odbornými složkami Národního muzea. K větší popularizaci Národního muzea bylo Společností přistoupeno k zahájení několikaletého cyklu prezentací sbírek a projektů NM odbornými kurátory pod názvem Ze života sbírek, kteří zároveň přispěli do letošních Zpráv SNM krátkou informací o spravovaných fondech s bohatým obrazovým doprovodem. I tento projekt byl poznamenán aktuální společensky omezující situací, a proto jsme se nově rozhodli pro kamerové záznamy přednášek a jejich následné vystavení na webových stránkách SNM a nově založeném YouTube SNM. I v budoucnu počítáme s pravidelnými záznamy akcí, tak aby byly přístupné všem zájemcům, pro které z mnoha důvodu fyzická návštěva odborné přednášky nebyla možná.

Zvýšení členského příspěvku od roku 2020 umožnilo větší podporu Národního muzea, které členům SNM reciprocně umožňuje vstup zdarma do svých expozic a výstav. Z členských příspěvků se tak podařilo zakoupit a restaurovat antickou vázu ze 4. století př. n. L., dále pak pro Národní muzeum byly zakoupeny dva velmi cenné nálezy z Maroka – čelist křídového mosasaurida a lebku křídové želvy. Uhrazeno bylo také restaurování obrazu Kristiána Vincence hraběte z Valdštejna, který zastával funkci prezidenta Společnosti v polovině 19. století. V této snaze, tak jak to bylo prováděno již v minulosti, chceme pokračovat i nadále a více se tak podílet na doplňování sbírek NM a jejich popularizaci. Členské příspěvky zároveň umožňují více zdokonalovat nabídku akcí sekcí pro vážné zájemce.

Výbor Společnosti v roce 2020 přistoupil ke svému rozšíření o další dva členy, PhDr. Pavla Titze, Ph.D., který se výrazně podílí na velmi dobrém rozvoji Společnosti přátel starověkých civilizací, a Mgr. Jana Cvrčka, jenž se ujal úkolu obnovit činnost Antropologické sekce, zcela utlumené více jak deset let. Oba jsou odbornými pracovníky Národního muzea, kteří pro Vás rádi budou připravovat řadu zajímavých aktivit.

Závěrem si Vám dovoluji popřát pevné zdraví a doufejme již pomalu klidnější rok 2021. Společnost NM na Vás zapomínat nebude, všichni jsme připraveni Vám nabízet zajímavé akce a projekty, které se mohou pro Vás stát oázou v každodenní složité době.

PhDr. Pavel Muchka, předseda

Hospodaření Společnosti Národního muzea za rok 2019

Pokladna	Kč
Převod zůstatku z r. 2018	15.105,00
Příjmy za r. 2019	51.610,00
Výdaje za r. 2019	66.539,00
Konečný stav	176,00
Běžný účet	
Převod zůstatku z r. 2018	529.674,67
Příjmy za r. 2019	130.238,79
Výdaje za r. 2019	126.013,17
Konečný stav	533.900,29
Příjmy celkem – rozpis	
Členské příspěvky (pokladna)	51.610,00
Členské příspěvky na BÚ	85.180,00
Úrok	58,79
Sponzorské dary	17.500,00
Celkem za r. 2019	154.348,79
Výdaje celkem – rozpis	
Dohody	31.500,00
Faktury	102.160,98
Poplatky	4757,19
Režie	8.539,00
Záloha (doprava)	10.000,00
Odvod daně	6.345,00
Opravný doklad r. 2018	1.750,00
Celkem za r. 2019	165.052,17

Sestavila: Eva Liberská

Zpráva o činnosti Mineralogické sekce za rok 2020

V roce 2020 se na činnosti Mineralogické sekce, stejně jako u všech ostatních sekcí SNM, negativně projevila pandemie nemoci COVID-19. Na jaře a na podzim byla budova Národního muzea mnoho týdnů uzavřena, takže naplánované akce nemohly proběhnout nebo musely být přeloženy na léto. Přesto alespoň několik pravidelných nedělních mineralogických besed proběhlo. Při těchto besedách byly promítány prezentace o sbírání minerálů, fotografie z různých akcí našich členů u nás či v zahraničí, a také byli účastníci informováni o nově vydaných publikacích, přednáškách, výstavách, burzách a dalších akcích pořádaných v následujícím období. Také probíhaly diskuse o zkušenostech sběratelů se současným stavem našich i cizích lokalit a o možnostech nových nálezů nerostů. Při těchto besedách je možnost určování přinesených ukázek minerálů pracovníky Mineralogicko-petrologického oddělení Národního muzea.

V omezeném rozsahu pokračoval jarní a podzimní přednáškový cyklus, který byl zaměřen na mineralogické a geologické zajímavosti z těchto oborů. Další významnou akcí byla již 16. Amatérská burza nerostů, kterou spolupořádáme ve spolupráci se Základní školou Brigádníků v Praze 10 – Strašnicích. Také tyto akce přispívají k propagaci Mineralogické sekce, Společnosti Národního muzea a obecně sběratelství minerálů mezi laickou veřejností.

V posunutém termínu až na konci června se uskutečnila mineralogická exkurze do lomu Mariánská skála v Ústí nad Labem, na amatérskou open air burzu v Mikulově u Teplic, do lůmku na přepálené jílovce a porcelanit u Dobrčic a na rýžování granátů na potoce Granátka u Třebívlic. Většina účastníků si našla hezké ukázky zejména zeolitů, porcelanitu, českých graná-

Vstup do lomu Mariánská skála v Ústí nad Labem. Foto: Jiří Čížek.

tů a dalších minerálů. Skvělým průvodcem nám byl Mgr. Lukáš Zahradníček, F.G.G. z Mineralogicko-petrologického oddělení Národního muzea.

Rýžování českých granátů = pyropů v Kuzovském potoce – tzv. Granátce u Třebívlic. Foto: Jiří Čížek.

V červnu se uskutečnila soutěž o nejhodnotnější mineralogický nález členů naší sekce z našich nebo zahraničních lokalit. Fotografie vítězných ukázek jsou uveřejněny na webových stránkách www.mineralog.cz.

Někteří z členů Mineralogické sekce se také podílejí na publikační činnosti v našich i zahraničních časopisech, kde propagují nové poznatky z oboru mineralogie a geologie. Většina článků byla uveřejněna zejména v časopisech Minerál a Bulletin Mineralogicko-petrologického oddělení NM.

V létě roku 2020 byla nově instalována expozice minerálů v Historické budově Národního muzea, takže účastníci besed či přednášek se mohli zajít podívat na skvělé ukázky vystavených nerostů.

V příštím roce Mineralogická sekce plánuje, tedy pokud se konečně uklidní situace ohledně pandemie koronaviru, nadále rozvíjet svoji činnost pro členy SNM i laickou veřejnost. Je předpokládáno uskutečnit deset nedělních určovacích besed a odborné přednášky s mineralogickými nebo obecně geologickým tématy. Zároveň se připravuje 17. ročník Amatérské burzy nerostů v lednu 2021, květnová exkurze na mineralogické lokality, jarní a podzimní soutěž o nejhodnotnější vlastní mineralogický nález a další aktivity pro zvýšení osvěty v oborech mineralogie, petrologie a geologie.

RNDr. Jiří Čížek, předseda mineralogické sekce

Zpráva o činnosti Paleontologické sekce za rok 2020

V roce 2020 Paleontologická sekce Společnosti Národního muzea uskutečnila dvě z pěti naplánovaných přednášek. Bohužel díky preventivním epidemiologickým opatřením se tři přednášky neuskutečnily.

V březnu těsně před zavřením Historické budovy Národního muzea doc. RNDr. Václav Ziegler, CSc. seznámil posluchače s tím, jak sbíral s kolegy fosilní hmyz na lokalitě Obora. V dubnu se měla uskutečnit exkurze vedená rovněž doc. Zieglerem na křídové lokality v okolí Velimi a Nové Vsi. Exkurze byla přesunuta do příštího roku. Po prázdninách hovořila RNDr. Miriam Fišáková-Nývltová, PhD. a její kolega MA Jan Horák o pravěkých lidech a jejich vztahu k tehdejším šelmám. Díky etnografickému nadhledu Jana Horáka jsme se mohli dozvědět i více informací o zvycích a náboženských představách některých dnešních národů v různých částech světa. V září se podařilo zrealizovat exkurzi vedenou Mgr. Štěpánem Rakem, PhD. v okolí Prahy-Radotína. O exkurzi byl velký zájem, o čemž svědčila účast 70 zájemců. Všichni si z vycházky odnesli řadu pěkných fosilií.

Přednášející přivezla na ukázku repliky i originály lebek nejvýznamnějších fosilních i dnešních dravců. Po přednášce si mohli posluchači vše osobně prohlédnout. Foto: Jana Bruthansová.

Ke konci roku byla ještě dodatečně natočena přednáška Mgr. Štěpána Raka, PhD. *Predátoři pravěkých moří*. Miriam Fišáková-Nývltová a Jan Horák byli ochotni zopakovat svou prezentaci znovu na kameru a díky nim jsou teď obě dvě přednášky ke shlédnutí na YouTube SNM.

Na rok 2021 Paleontologická sekce plánuje osm přednášek a jednu exkurzi. Přednášky pokryjí široké spektrum témat od konzervace a výroby replik fosilií, historie umělecké rekonstrukce dávnověkých zvířat a rostlin po nejstarší české obratlovce či faunu Maroka. Prostor dostane i vzpomínání na našeho největšího současného paleobotanika prof. Zlatko Kvačka.

Rádi bychom Vás upozornili na facebookovou stránku Paleontologické sekce Společnosti Národního muzea, na které uveřejňujeme pozvánky a reportáže z akcí sekce, ale rovněž i informace a nejžhavější novinky z chodu Paleontologického oddělení Přírodovědeckého muzea NM.

https://www.facebook.com/groups/329650687587789

RNDr. Jana Bruthansová, Ph.D., vedoucí paleontologické sekce

Při přednášce byla samozřejmě dodržována aktuální epidemiologická opatření :-). Foto: Jana Bruthansová.

Společnost Národního muzea zakoupila pro Paleontologické oddělení Přírodovědeckého muzea dva významné nálezy z Maroka. Jedná se o lebku křídového mosasaurida a třetihorní želvy. Obě fosilie slavnostně věnuje SNM v roce 2021 Paleontologickému oddělení. Budou sloužit jako cenný srovnávací materiál s našimi českými nálezy při jejich dalším vědeckém zpracování. Foto: Jana Bruthansová.

Fotografie ze zářijové exkurze vedené Mgr. Štěpánem Rakem, PhD.
Foto: Jana Bruthansová.

Fotografie z přednášky doc. RNDr. Václava Zieglera, CSc. – Jak jsem hledal hmyz na Oboře. Foto: Jana Bruthansová.

Natáčení přednášky RNDr. Miriam Fišákové-Nývltové a MA Jana Horáka. Foto: Jana Bruthansová.

Zpráva o činnosti Matice české za rok 2020

Činnost Matice české byla v roce 2020 výrazně poznamenána nepříznivou epidemiologickou situací. Neuskutečnila se řada plánovaných akcí a projektů, poprvé se tak nekonaly ani již tradiční a oblíbené přednáškové cykly, věnující se vybraným kapitolám z české historie a především literární historie.

Letošní výročí Boženy Němcové (1820–1862) Matice česká alespoň připomenula ve formě online diskuzního pořadu ve spolupráci s Ústavem pro českou literaturu Akademie věd ČR, který bude trvale zpřístupněn na YouTube a webových stránkách Společnosti Národního muzea. O životě a díle největší české spisovatelky zde spolu diskutovali významní znalci jejího díla, Dalibor Dobiáš, Magdaléna Pokorná a Robert Adam. Dalším matičním příspěvkem k letošnímu jubileu B. Němcové jsou tematicky zaměřené Matiční listy, jež jsou již řadu let přílohou dvojčísla časopisu Národního muzea *Acta Musei Nationalis Pragae – Historia litterarum*.

V březnu a září se uskutečnilo několik exkurzí, které se zaměřily na minulost a současnost českého tělovýchovného spolku Sokol. S velkým zájmem členů se setkala prohlídka interiéru historické budovy Sokola Pražského, stejně tak i procházka po Olšanských hřbitovech, zaměřená na místa posledního odpočinku zakladatelů a významných činovníků Sokola.

Nejen pro členy Matice české byl určen poznávací zájezd do Malče a okolí, který se nakonec uskutečnil ve dvou termínech. Nejdříve proběhla návštěva zámku Jana Josefa IV. Dobrzenského z Dobřenic v Chotěboři, jehož dědeček byl vychováván Cyrilem Purkyně, prvorepublikovým předsedou Matice české. Hlavním bodem programu ale byla prohlídka zámku v Malči v majetku Václava Macháčka-Riegra, kde je umístěna expozice přibližující život a dílo Františka Palackého a jeho zetě Františka Ladislava Riegra, který Maleč v roce 1862 zakoupil. Ve vitríně má návštěvník možnost se seznámit také s nejstaršími dějinami Matice české, pro kterou oba národní výtečníci celý život pracovali. Poslední navštívené místo zájezdu bylo v Modletíně u hrobu Terezie Riegrové (1795–1869), matky F. L. Riegra, která jej po celý život neúnavně podporovala.

Z plánovaných prezentací zajímavých knižních titulů v září ve spolupráci s nakladatelstvím Machart proběhlo představení knihy Martina Nekoly o životních osudech novináře Rudolfa Kopeckého (1893–1981), do kterých se plně promítly dramatické okamžiky moderních československých dějin.

Z iniciativy Šárky Rámišové, členky výboru Matice české, byl v září zahájen cyklus *Ze života sbírek Národního muzea*, jehož smyslem je postupně

představovat sbírkové bohatství Národního muzea prostřednictvím odpovědných kurátorů. Nejdříve zájemce seznámila Š. Rámišová s předměty ze sbírky tělovýchovy a sportu Oddělení dějin tělesné výchovy a sportu, které má rovněž bohatou výstavní a publikační činnost. Jolana Tothová z Oddělení novodobých českých dějin představila mimořádnou sbírku Muzea dělnického hnutí, které Národní muzeum do svých sbírek přebíralo v letech 2014–2016. Cennou kolekci novodobého textilu a módy z Oddělení novodobých českých dějin prezentovala Miroslava Burianová, cyklus pak pro letošní rok zakončil Lukáš Funk z Numismatického oddělení, které spravuje rozsáhlou a kvalitní sbírku platidel, medailí a řádů. Dvě poslední uvedená vystoupení odborných pracovníků Národního muzea zároveň zachytila kamera, a jsou tak online přístupná na YouTube a webových stránkách Společnosti Národního muzea. První dvě přednášky se online zpřístupní v roce 2021.

Z každoročně plánovaných informačních panelů se v roce 2020 podařilo zrealizovat dva – Jan hrabě Harrach a hrobka hrabat Harrachů v Horní Branné (autorem textu je Jan Luštinec, obrazový doprovod pochází ze sbírek Krkonošského muzea v Jilemnici) a Jan Karel Rojek v Budyni nad Ohří (autorkou textu je Markéta Mrázková). S ohledem na epidemiologickou situaci a vládou vyhlášená nařízení se ale neuskutečnila žádná slavnost spojená s odhalením panelů.

Na rok 2021 plánuje Matice česká uskutečnit tradiční jarní a podzimní přednáškové cykly, řadu exkurzí, prezentací knih, slavnostně představit novou matiční publikaci o Řípu jako národním symbolu v 19. století z pera Niny Milotové a připravit do regionů České republiky několik informačních panelů. Ve spolupráci s několika institucemi připravuje pestrou nabídku akcí, projektů a výstav, které připomenou dvousté výročí narození českého novináře a politika Karla Havlíčka Borovského (1821–1856). Vše se ale bude odvíjet od možného návratu do běžného kulturního života v České republice.

PhDr. Pavel Muchka, jednatel Matice české

Zpráva o činnosti Společnosti Bedřicha Smetany za rok 2020

V úterý 11. února 2020 se konal v Muzeu Bedřicha Smetany tradiční koncert laureátů Mezinárodní pěvecké soutěže Antonína Dvořáka, která proběhla v Karlových Varech v listopadu 2019. Koncert je součástí zvláštních cen soutěže, sponzorovaných Lidmilou a Václavem Němcovými pro občany ČR. Jde především o Cenu Viléma Zítka, jejímž nejnovějším laureátem

se stal barytonista Vladimír Jindra, a o laureáty III. cen nedávno založené kategorie Operní naděje pro muže a ženy do 18 let, které získali tenorista Vilém A. Cupák a sopranistka Karolína Pohanková. Na klavír je doprovodila doc. Marta Vašková z JAMU Brno. Postřehy ze soutěže sdělil Jan Králík. Publikum nešetřilo nadšenými ovacemi.

V sobotu 1. března 2020 uspořádalo Národní divadlo v Praze ve spolupráci se Společností Bedřicha Smetany již po sedmé tradiční Matiné k aktuálnímu výročí narození skladatele. Na programu se podílela též pražská Hudební akademie múzických umění. Její posluchači (Yanina Ulasavets, Jakub Dolejš, Vít Šantora, Jan Janda, Olga Koblížková, Radek Martinec, Petra Vondrová, Jan Líkař) za klavírního doprovodu Iryny Romenské a v režii prof. Ivana Kusnjera a dramaturga opery Beno Blachuta ml. provedli soubor scén *z Prodané nevěsty, připomínající 150. výročí uvedení opery v konečné podobě libreta i hudby.* Výkony studentů skvěle připravených svými pedagogy dosahovaly umělecké úrovně profesionálů. Pro mnohé účastníky bylo překvapením provedení Smetanova Tria g-moll mladými umělci Martinem Levickým (klavírista Národního divadla), houslistkou Annou Veverkovou a cellistou Štěpánem Drtinou. Genezi díla z roku 1855, které má ve Smetanově díle a vývoji klíčový význam, vysvětlil v úvodním proslovu Václav Němec. Jako host nominovaný Společností Bedřicha Smetany zahájil hudební program Louisinou polkou z roku 1840 dvacetiletý student HAMU Vojtěch Trubač, laureát dvou významných klavírních soutěží v roce 2019. Vzhledem k nejistému vývoji pandemie uvolnilo Národní divadlo prodej vstupenek poměrně pozdě, přesto obecenstvo zaplnilo hlediště až po první galerii a mohutným potleskem po všech částech programu ocenilo bohatý kulturní zážitek.

V neděli 2. března 2020 se uskutečnil tradiční pietní akt SBS u skladatelova hrobu. Účastníci, jejichž počet již nepochybně ovlivnila nastupující pandemie, položili kytici se stuhou Společnosti a poté se ještě krátce zastavili u hrobů dalších osobností spojených přímo s Mistrem či s interpretací jeho díla.

V úterý 10. března 2020 od 16 hodin proběhla v Muzeu B. Smetany valná hromada Společnosti Bedřicha Smetany. Kromě zprávy o činnosti byl zvolen nový výbor Společnosti ve složení (v abecedním pořadí): Sandra Bergmannová, Drahomíra Čáslavská, Jitka Čechová, Božena Dlouhá, Olga Mojžíšová, Václav Němec. Výbor byl zmocněn kooptovat případně další členy. Změnu v čele Společnosti projednal výbor už na jaře 2019, ale teprve na základě rozhodnutí valné hromady se předsednictví po prof. Janu Novotném ujala naše přední pianistka Jitka Čechová-Páleníčková, která se jako její

předchůdce rovněž soustavně věnuje propagaci klavírního díla B. Smetany u nás i v zahraničí.

Na valnou hromadu navázal dobře navštívený vzpomínkový pořad k uctění památky paní Hany Hrubešové, dlouholeté členky výboru Společnosti. Lidmila Němcová ve svém vystoupení, během něhož bylo promítáno pásmo fotografií připravené Janou Plecitou, uvedla mj. shrnutí projevu O. Mojžíšové na smutečním obřadu ze srpna 2019 a dodala další osobní vzpomínky začínající již v době činnosti paní Hrubešové ve výboru Společnosti Jarmily Novotné, zdůraznila i její angažovanost v Severské společnosti. Osobní vzpomínky pronesli také účinkující umělci, pianistka Jitka Čechová a pěvec Roman Janál, kteří svá hudební vystoupení sestavili výhradně z děl B. Smetany. Na klavír doprovázela Jana Nácovská. Mezi posluchači krásného podvečera nechyběli zástupci pozůstalých, Smetanovy rodiny, Společnosti Jarmily Novotné a Muzea B. Smetany.

Další plánované pořady musely už být odloženy. Citelně jsme letos postrádali plodné prostředí Mezinárodní pěvecké soutěže A. Dvořáka v Karlových Varech, jež byla přeložena na rok 2021. V Mariánských Lázních proběhl v srpnu 2020 tradiční mezinárodní chopinovský festival, redukovaný

Vzpomínkový pořad na Hanu Hrubešovou proběhl dne 10. 3. 2020. Foto: Alena Reichová.

však pouze na dva dny. V. Němec jej využil k jednáním s jeho hlavními představiteli o jejich účasti v dlouhodobém výhledu akcí SBS, včetně dohody o včlenění Smetanova díla v jubilejním roce 2024 do oficiálního programu chopinovského festivalu.

Omezeným podmínkám souvisejícím s dalším vývojem situace okolo současné pandemie se bude nepochybně aktuálně přizpůsobovat i program Smetanovy společnosti na rok 2021. Ve stadiu pokročilých příprav je prozatím smetanovské matiné v Národním divadle, které se má uskutečnit v sobotu 27. února 2021, na 2. března je plánován pietní akt u hrobu B. Smetany na Vyšehradském hřbitově, dalšími pořady se bude výbor Společnosti zabývat na své nejbližší schůzi.

RNDr. Václav Němec, CSc.

Zpráva o činnosti Sekce prehistorie a protohistorie za rok 2020

Na duben 2020 bylo jako každoročně připraveno pravidelné dvoudenní informační kolokvium *Archeologické výzkumy v Čechách 2019*, které mělo představit výsledky terénních archeologických výzkumů, prováděných v Čechách v uplynulém roce a které pořádá Sekce prehistorie a protohistorie SNM společně s Českou archeologickou společností a s organizační podporou Ústavu pro archeologii Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Situace, která se vytvořila kolem propuklé pandemie, však uspořádání této akce znemožnila. Cyklus referátů archeologů i pracovníků z příbuzných oborů z akademických, muzejních i památkových institucí na území Čech, však není ztracen, protože dodané výtahy z referátů byly opět shrnuty do sborníku, který vyjde v rámci Zpráv České archeologické společnosti (Supplément 116), takže zájemci nebudou o tyto informace ochuzeni. Obsah je tvořen 48 referáty od 56 autorů – jednotlivců a výzkumných kolektivů o výsledcích záchranných, předstihových i systematických terénních výzkumů, geofyzikální prospekce, terénních aktivit archeologické památkové péče, spolupráce archeologie a přírodních věd. Sborník pro zájemce distribuuje Česká archeologická společnost – kontakt na webových stránkách www.archeologickaspolecnost.cz.

PhDr. Karel Sklenář, DrSc., vedoucí sekce

Zpráva o činnosti Společnosti Ignáce Borna za rok 2020

Díky koronavirové situaci mohla bohužel Společnost Ignáce Borna uskutečnit v roce 2020 pouze jednu přednášku. Přednáška se konala dne 19. 2. na téma *Julius Zeyer a hermetismus*. V přednášce byly probírány zejména tyto otázky a problémy: Byl, či nebyl Julius Zeyer hermetik? Jaké byly jeho vazby na francouzský martinismus? Jaké byly jeho styky s ruskými mystiky? Přednášející Jiří Turoň na zajímavé téma přilákal více než 50 posluchačů.

Mgr. Radim Němeček, předseda SIB

Zpráva o činnosti Společnosti přátel starověkých civilizací za rok 2020

Na jaro roku 2020 byl jako již tradičně připraven cyklus pěti přednášek. Tentokrát byl cyklus nazván: *Odpočinek a volný čas v životě antického člověka*. Jednotlivé přednášky chtěly současného posluchače uvést do té části antického života, který je mu svou podstatou sice blízký, avšak v ně-

kterých momentech jsou nynější způsoby odpočinku a relaxace výrazně prolnuty s technickým pokrokem moderní doby. Záměrem přednáškového cyklu bylo publiku přiblížit někdy vzácné, jindy častější okamžiky, kdy se Řekové, Římané či další obyvatelé antického Středomoří mohli vzdát honu za obživou a kdy zamířili za zábavou. Třebaže ve své době nemohli využít moderních technologií, a především se nemohli k některým druhům zábavy uchýlit kdykoli se jim zachtělo, i tak byla antická paleta možností trávení prací nevyplněného času poměrně pestrá. Cyklus se měl zaměřit jen na některé z nich.

Z celého cyklu se podařilo realizovat pouze první přednášku Pavla Titze: *V aréně amfiteátru: římské gladiátorské zápasy, jejich aktéři a přihlížející* (3. března 2020). Další plány bohužel učinila nerealizovatelnými vládou ČR vydávaná protiepidemická nařízení. Nedošlo tak na následující přednášející a jejich přednášky: Alena Sarkissian: *Být hercem: řečtí thespidové od 5. století př. Kr.* Tato přednáška měla v zajímavých souvislostech přiblížit prostředí antického, především řeckého divadla klasického období; Josef Souček: *Otium – čas pro sebe v antickém Římě*. Touto přednáškou chtěl autor přiblížit nový způsob trávení volného času movitých Římanů o samotě nebo v kruhu nejbližších, v soukromí jejich domů; Pavel Onderka: *Komentovaná prohlídka výstavy „Na březích Nilu“ v* Náprstkově muzeu asijských, afrických a amerických kultur s autorem výstavy; Helena Svobodová: *Sport a hry v antickém Řecku*. Ani na poslední z plánovaných přednášek nedošlo. Měla posluchače uvést do Řecka, do prostředí, kde se samotný sport zrodil, a přiblížit jim také hlavní sportovní události tehdejšího světa.

Vzhledem k neuskutečnění většiny připraveného jarního programu bylo v plánu jej v doplněné podobě uskutečnit v podzimním termínu. Avšak již od září bylo zřejmé, že epidemiologická situace se nevyvíjí dobře, a proto se koordinátoři Společnosti Helena Svobodová a Pavel Titz rozhodli uskutečnit sérii workshopů, které byly určeny menšímu počtu předem registrovaných návštěvníků. Bohužel, i v tomto případě se podařilo doslova na poslední chvíli realizovat pouze první z nich, vedený výše jmenovanými a nazvaný *Pestrost antického světa v materiálech a jejich zpracování* (6. 10. 2020). Hned v následujícím týdnu však již byla muzea v celé zemi uzavřena a organizátoři byli i přes velký zájem o účast na workshopech nuceni všechny další plány až do odvolání odložit.

Zkušenosti nabyté v roce 2020 vedou oba koordinátory k myšlenkám na rozšíření portfolia aktivit nabízených členům Společnosti přátel staro-

věkých civilizací. I nadále tedy budou organizovány jarní a podzimní cykly přednášek, které pravidelně k radosti přednášejících navštěvuje více než 100 posluchačů. Právě tento zájem však nejvíce koliduje s protiepidemickými postupy, a proto je vhodné se zamýšlet nad dalšími formáty aktivit, tentokrát s nižším počtem účastníků a případně mimo uzavřený prostor. Nabízejí se již pozitivně odzkoušené menší workshopy a vycházky či výlety za antikou, recepcí antiky a archeologií po Praze a okolí. V tuto chvíli je několik takových alternativ ve hře.

PhDr. Helena Svobodová, Ph.D., PhDr. Pavel Titz, Ph.D.

Zpráva o činnosti Antropologické sekce za rok 2020

V roce 2020 došlo k obnovení činnosti Antropologické sekce Společnosti Národního muzea, která byla přerušena v roce 2008. Cílem sekce je průběžně představovat: 1) výsledky antropologických výzkumů v Národním muzeu, a 2) zajímavosti z depozitářů Národního muzea, a to nejen prostřednictvím sociálních sítí. Dalším cílem je třikrát ročně uskutečnit odbornou přednášku, ke které budou přizváni i odborníci z blízkých lékařských či historických oborů. V neposlední řadě je cílem sekce zapojit zájemce do dobrovolnické činnosti na Antropologickém oddělení Přírodovědeckého muzea v Horních Počernicích.

Na 10. listopadu 2020 byla do Historické budovy Národního muzea naplánována zahajovací přednáška *Antropologie v Národním muzeu od roku 2008 do současnosti* (přednášející Petr Velemínský, Jan Cvrček, Vítězslav Kuželka). Kvůli nařízeným celostátním epidemiologickým opatřením však musela být přednáška odložena na nejbližší možný termín, pravděpodobně na jaro 2021. Byla zahájena příprava informačního letáku k obnovení činnosti sekce.

V roce 2021 by se měla uskutečnit odložená přednáška zahajující činnost sekce, stejně tak i další plánované přednášky, pokud to epidemiologická opatření umožní. V plánu je také průběžné představování antropologických výzkumů v Národním muzeu a sbírek, stejně tak dokončení informačního letáku.

Mgr. Jan Cvrček, vedoucí antropologické sekce

Ze života sbírek

Cyklus prezentací sbírek Národního muzea

Od počátku října 2020 pořádá Společnost Národního muzea prezentace sbírek Národního muzea pro odbornou i laickou veřejnost. Během jednoho přednáškového dne se vždy představují dva kurátoři z různých oddělení. Tento projekt byl zahájen s pracovníky Historického muzea. Ti se snaží během své přednášky přiblížit nejen kurátorskou činnost, jejich vědeckou aktivitu, popularizační a publikační činnost, ale představují jim svěřené sbírky skrze bohatou obrazovou dokumentaci. V tomto plánovaném dlouhodobém projektu, který se zaměřuje na setkávání s kurátory, budou následně jednou měsíčně představovány i sbírky ostatních odborných muzeí NM. Tak je možné nechat zprostředkovaně nahlédnout veřejnost do bohatých depozitářů i mimo oficiální výstavní činnost muzea. Díky prezentacím se mohou ale i pracovníci lépe seznámit s prací svých kolegů, což jim dozajista pomůže při tvorbě výstav a další mezioborové spolupráci. Z akce je pořizován kamerový záznam, který bude vždy uveřejněn na webu SNM. Bohužel v důsledku současných epidemiologických opatření, musela být akce na čas přerušena. Avšak hned jak to bude možné, projekt bude obnoven.

Život po sportovní kariéře

Šárka Rámišová

Sbírka tělesné výchovy a sportu má své kořeny v polovině 19. století. V dobách, kdy vznikla tělovýchovná organizace Sokol. Ta si již po několika letech své existence začala uchovávat své nejcennější památky, například pozůstalosti svých zakladatelů. Sbírky se postupem let rozšiřovaly a později i zpřístupnily veřejnosti. V polovině 20. století se Sokol pomalu rozplývá v nové sjednocené tělovýchově a jejich historické tělovýchovné sbírky se převádí do nově vzniklého specializovaného Státního muzea tělovýchovy a sportu a obohacuje se o sbírky sportovní. Od roku 1972 bylo muzeum začleněno pod Národní muzeum a dnes již tvoří pouze jeho jedno oddělení v Historickém muzeu. Pět kurátorů spravuje památky povahy archivní, fotografické, audiovizuální, rovněž bohatou knihovnu a na 50.000 předmětů trojrozměrných. Tato sbírka je i každoročně obohacována o nové akvizice z různých sportovních odvětví nebo pozůstalostí významných sportovců. Sbírka samozřejmě obsahuje očekávané sportovní nářadí, výstroj a výzbroj, poháry, medaile, ale také obsahuje mnohá umě-

Instalace turistického vybavení ve výstavě Zdrávi došli v Památníku na Vítkově v roce 2019. Foto: Šárka Rámišová.

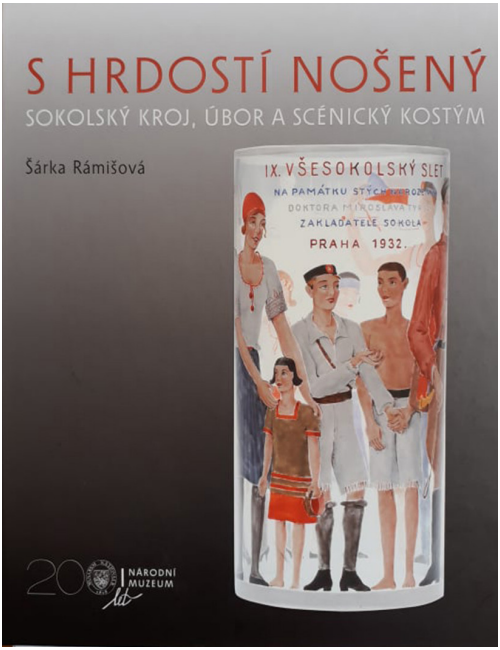

Šárka Rámišová: S hrdostí nošený. Sokolský kroj, úbor a scénický kostým, vydalo Národní muzeum v roce 2018.

Medaile Gustava Frištenského, vykládaná českými granáty pro Mistra Rakouska v zápase řecko-římském, kolem roku 1900. H7H-1797

lecká díla z tvorby významných autorů. Ve sbírce se nachází obrazy a kresby, plastiky, ale také nábytek nebo oděvy. Pro svou obsahovou pestrost je sbírka hojně využívána do rozličných výstav nejen v rámci Národního muzea. Každoročně zapůjčuje své sbírkové předměty do krátkodobých expozic regionálních muzeí, ale tvoří také část stálých expozic zabývající se historií českého hokeje, fotbalu nebo horolezectví. Během posledních let vytvořili kurátoři tohoto oddělení osm menších i větších výstav se sportovní tématikou a další dvě plánují na rok 2021. První se otevře ke stoletému výročí čs. volejbalu a druhá návštěvníkům přiblíží olympijské hry v japonském Tokiu. Mimo péči o sbírky kurátoři nezapomínají ani na svou vědeckou a publikační činnost. V posledních letech byly vydány například průvodci sbírkou, které napomáhají badatelům v jejich studiu. Další publikace vyšly jako završení grantových projektů.

Výseč z československých dějin. Sbírka Muzea dělnického hnutí

Jolana Tothová

V roce 2014 byla Národnímu muzeu darovaná Sbírka Muzea dělnického hnutí, která je pozůstatkem fondů pražských stranických institucí – Muzea Klementa Gottwalda včetně pobočky Muzeum Julia Fučíka, a Muzea V. I. Lenina. O muzejní fond se stará Oddělení novodobých českých dějin NM, který obsahuje výtvarné umění, plakáty, spolkový život, prapory, militaria, modely, audiovizuální média a tematické kolekce numismatiky, faleristiky, filatelie a pohlednic. Archivní fond, tj. písemné materiály a drobné tisky k tématu dělnického hnutí, dokumenty z osobních fondů a muzeí zpracovává Archiv Národního muzea. Zachovaná část z původní knihovny Muzea dělnického hnutí je uložena v Knihovně Národního muzea a v ONČD. Rozmanitost a rozsah materiálového spektra Sbírky je dán schematizovaným tematickým sběrem k určitým událostem, jevům, osobnostem, a to od unikátních až po běžné „typové“ věci každodenního života. Časově ji lze zasadit do období od roku 1848 až do 80. let 20. století s tím, že hlavním těžištěm je 20. století. Starší období je zaměřené především na dokumentaci a prezentaci počátků dělnického/revolučního hnutí.

Sbírka v současné době prochází kompletně novým odborným zpracováním a inventarizací. Kromě výpůjček na tuzemské a zahraniční výstavy je hlavním zdrojem pro projekt *Muzeum dělnického hnutí v 21. století. Prezentace práce s muzejní sbírkou doby státního socialismu a způsobů užití*

jejího materiálu k potřebám odborné a široké veřejnosti (program NAKI II Ministerstva kultury na léta 2016–2022). Jeho řešitelem koordinátorem je Národní muzeum, spolupracujícím řešitelem Vzdělávací oddělení Ústavu pro studium totalitních režimů. Hlavním cílem projektu je zpřístupnění

Instalace plastik, malby a plakátů ze Sbírky Muzea dělnického hnutí na výstavě Vlastním hlasem, konané v Náprstkově muzeu v roce 2019. Foto: Jiří Vaněk.

a prezentace vybraných materiálů Sbírky Muzea dělnického hnutí a dalších tuzemských sbírek obdobné povahy veřejnosti v kontextu 21. století a jejich využití k edukačním účelům. Konkrétně v roce 2020 byla v rámci katalogu Knihovny NM zveřejněna databáze kolekce brožur a realizována výstava a katalog *ReporTvář Julia Fučíka*, která vychází z fondu Julia a Gusty Fučíkových. Výstupy jsou kromě odborných článků a výstav realizovány jako databáze a mapy, jež budou na stránkách www.mdh21.cz veřejnosti i odborníkům představovat různá témata především z oblasti muzejní práce stranických institucí.

Příběhy šatů

Miroslava Burianová

Příspěvek představil oděvy a doplňky ze sbírky Textilu a módy Oddělení novodobých českých dějin Národního muzea. Zaměřil se na oděvy a doplňky, které často mají nejen svůj „malý“ příběh, ale které nám mohou pomoci vyprávět i „velké“ příběhy významných okamžiků dějin od vzniku Československa po současnost. Jsou to osudové zážitky našich předků, slavných i drobných módních tvůrců, příběhy pokroku a nových materiálů i historie proměny módní linie během 20. století.

Všechny nové akvizice se proto snažíme uchovat s maximem informací od nabízejícího, které pomáhají zařadit předměty do širších souvislostí. U textilu jsou to většinou informace o datu a místu koupě, okolnosti ušití, příležitost, k jaké byl předmět zhotoven, jaká byla jeho cena i další život. Velké poděkování za tyto důležité informace patří dárcům.

Mimořádnou skupinu mezi předměty tvoří oděvy a doplňky spojené se známými, ale i méně známými osobnostmi. K nejvýznamnějším sbírkovým artefaktům a také nejčastěji vystavovaným předmětům celého Národního muzea patří například stejnokroj prezidenta Masaryka či společenská róba, připisovaná herečce Adině Mandlové. Z dalších osobností, jejichž oděvy byly předmětem přednášky, lze jmenovat herce Svatopluka Beneše, tanečnici Milču Mayerovou, britského premiéra Winstona Churchilla, či z modernějších dějin zpěvačku a moderátorku Heidi Janků a generálního tajemníka ÚV KSČ Miloše Jakeše.

Zcela jedinečné jsou především dvě akvizice z posledních let. Tou první byl velký konvolut, téměř tisíc předmětů do různých sbírek Národního muzea, z pozůstalosti prvorepublikového diplomata Miroslava Plesinger-Božinova a jeho rodiny. Především oděvy Anny Plesingerové-Božinové, ta-

H8-20.140
Společenská róba české herečky Adiny Mandlové, model Hanna Podolská (?), viskózová krajkovina protkaná zlatou nití, 1936–1940.

H8-22.915
Společenské šaty manželky československého diplomata, paní Anny Plesingerové -Božinové, hedvábný imprimé šifon celoplošně zdobený štrasem, kolem 1928.

H8-26.177
Společenské šaty první dámy Hany Benešové, hedvábný žoržet zdobený zlatým lamé, šité na zakázku, 1933–1937.

H8-26.181
Pulovr první dámy Olgy Havlové, značeno: značky Jeanne Pierre, Made in France, vlna, 1990–1992.

lentované malířky, odrážejí životní styl rodiny, která se po roce 1918 dostala na politické výsluní.

Tou druhou je soubor předmětů po prezidentu Edvardu Benešovi a především paní Haně. Jejich hodnotu zvyšuje i skutečnost, že většina z nich je dokumentována na fotografiích, uložených v Archivu Národního muzea. Oděvy a doplňky první dámy Hany Benešové navíc nejsou uchovány v žádné jiné paměťové instituci, přestože byla považována za módní vzor.

Cílem sbírky je shromáždit předměty i dalších prvních dam. První kroky se již podařilo uskutečnit, a tak přednáška představila oděvy paní Olgy Havlové, Livie Klausové i prezidenta Václava Klause.

Poklady Numismatického oddělení

Lukáš Funk

Numismatická sbírka patří k Národnímu muzeu již od jeho založení. Zprvu tvořila součást knihovny a i její sbírky byly spravovány knihovníky či archiváři. Prvního stálého správce získala numismatika až v roce 1881. Její samostatné oddělení bylo založeno v roce 1917 a trvá dodnes. Spolu s rozvojem oddělení se stejně tak rozšiřoval i počet sbírkových předmětů, a to z původních několika set na dnešních úctyhodných více než milion kusů. V následujících letech se počítá s rozšířením až na půl druhého milionu. Muzejní akvizice jsou uskutečňovány z darů, pozůstalostí, nákupů a dříve i z konfiskací. Zvláštní skupinu přírůstků tvoří systematický sběr mincovních nálezů, se kterým bylo započato již na sklonku 19. století.

Z pohledu skladby sbírek Numismatického oddělení tvoří co do počtu asi ⅘ celého souboru pochopitelně mince, které svým zastoupením dokládají celou historii tohoto oběživa, a to od 6. století př. n. l., kdy byly vynalezeny, až po současnost. Mezi nimi jednoznačně převládají mince stříbrné představující hlavní historický monetární kov. Druhou nejmocnější část pak tvoří platidla z obecných a ušlechtilých kovů či jejich slitin. Nejméně zastoupené, ale o to významnější co do vzácnosti, jsou mince zlaté.

Mince doplňuje rozsáhlá kolekce papírových platidel čítající desítky tisíc kusů. Od prvních vydaných na našem území těsně po polovině 18. století až po současnost.

Kromě předmětů z kovů a papíru jsou ve sbírkách vzácně zastoupena i platidla ze skla, porcelánu, dřeva, kůže, mušloviny i textilu.

Kromě platidel Numismatické oddělení spravuje rozsáhlou a zásadní sbírku medailí a dalšího příbuzného materiálu, jako jsou příkladně vkladní

knížky, cenné papíry i historický mincovní nábytek. Samostatnou podsbírku tvoří unikátní soubor řádů a vyznamenání.

Třídění sbírkových předmětů Numismatického oddělení – rozsáhlý soubor tzv. svátostek, tedy poutních „upomínkových“ předmětů z 16. až 19. století. Foto: Lukáš Funk.

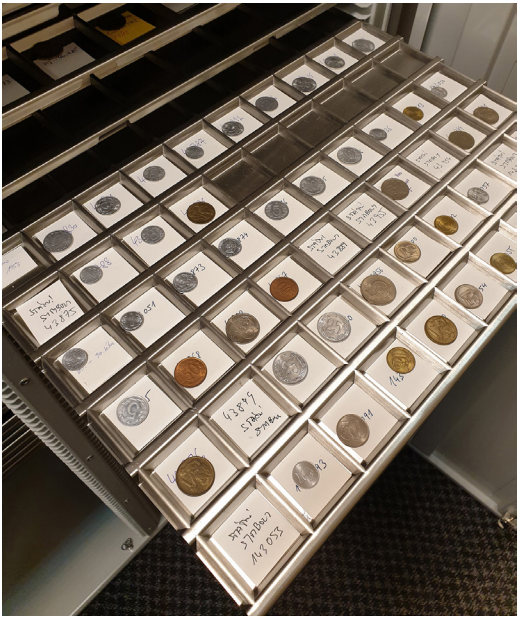

Příklad uložení utříděného a plně evidovaného materiálu – pokusné odražky prvních československých mincí 1920–1921. Foto: Lukáš Funk.

Jak zaplatit členský příspěvek na rok 2021?

Členské příspěvky na rok 2021 zůstávají ve výši 450,- Kč pro pracující, pro studenty a seniory ve výši 250,- Kč, můžete je uhradit následovně:

1. **Preferovaná varianta** *je bezhotovostní převod z účtu na účet SNM u České spořitelny.* **Číslo účtu je 1923046319/0800, pro správnou identifikaci platby je nutné uvádět jako variabilní symbol číslo členské legitimace člena Společnosti Národního muzea. Po obdržení platby Společnost Národního muzea vystaví plastovou členskou průkazku s platností na jeden kalendářní rok, která členovi umožní plně využívat všechny členské výhody. Členské legitimace vydané na rok 2020 budou mít prodlouženou platnost až do 1. 3. 2021. Nová členská legitimace bude zasílána členům poštou nebo předána osobně po předchozí domluvě, ale vždy až po uhrazení ročního členského příspěvku.**
2. Je možný i způsob platby *přímo u zástupců sekce, kteří jsou tím pověřeni během akcí, přednášek apod., člen obdrží originál příjmového dokladu.*
3. *Pokud nemáte ani jednu z výše uvedených možností, stále zbývá platba poštovní poukázkou A na* **číslo účtu 1923046319/0800, variabilní symbol je opět číslo členské legitimace SNM**.

Dobrovolná výše členského příspěvku nad uvedenou minimální hranici bude přijata s povděkem. Pokud je jakákoliv nejasnost ve výše uvedeném návodu ke způsobu placení, obraťte se o pomoc k zástupcům sekcí nebo na vedení Společnosti Národního muzea (tel. 224 497 333).

Úřední hodiny pro členy SNM jsou i nadále každou první středu v měsíci od 14 do 16.30 hod. v prvním patře Nové budovy Národního muzea, Vinohradská 1, Praha 1.

Prosíme členy o zaslání emailových adres, abychom mohli rychleji informovat o aktualitách a nabídce akcí SNM.

Upozorňujeme na možnost současného členství ve více sekcích SNM při platbě jednoho poplatku.

Seznam členských výhod

Členové Společnosti Národního muzea, z. s. vedle volného vstupu do všech expozic Národního muzea v České republice mají nárok i na slevy v některých pražských nakladatelstvích a knihkupectvích, a to vždy po předložení členské legitimace Společnosti Národního muzea.

Nakladatelství ARGO
poskytuje slevu 20% na knihy v sídle nakladatelství
Milíčova 13, Praha 3
tel. 222 781 601
e-mail: argo@argo.cz, www.argo.cz
Prodejní doba: 9–16 hod.
Požadovaný titul je třeba si předem telefonicky zamluvit z důvodu malé skladové kapacity v sídle nakladatelství.

Nakladatelství Brána
poskytuje slevu 30% na knihy v sídle nakladatelství
Jankovcova 18/938, Praha 7
tel. 220 191 313
e-mail: info@brana–knihy.cz, www.brana-knihy.cz
Požadovaný titul je třeba si předem telefonicky zamluvit z důvodu malé skladové kapacity v sídle nakladatelství.

Nakladatelství Granit
poskytuje slevu 20% ve svém sídle
Novorossijská 16, Praha 10
tel. 271 752 381
e-mail: obchod@granit-publishing.cz, www.granit-publishing.cz

Nakladatelství Lidové noviny
poskytuje slevu 10 % ve Vinohradském knihkupectví
Jana Masaryka 58, Praha 2 – Vinohrady
tel. 224 250 365
e-mail: knihkupectvi@nln.cz, www.nln.cz
Prodejní doba: po–pá 8.30–18 hod.

Nakladatelství Libri
poskytuje slevu 20 % ve svém sídle
Neklanova 109/27, Praha 2
tel. 252 541 632, 776 608 919
e-mail: libri@libri.cz, www.libri.cz
Prodejní doba: po, út, čt, pá 9–15 hod., st 9–17 hod.

Nakladatelství Kalich
poskytuje slevu 20 % na veškerou produkci
Jungmannova 9, Praha 1 – Nové Město
tel. 224 947 505
e-mail: kalich@ekalich.cz, www.ekalich.cz
Prodejní doba: po–pá 9–18 hod.

Nakladatelství Portál
poskytuje slevu 10 % na vlastní produkci:
Prodejna Jindřišská 30, Praha 1 – Nové Město
tel. 224 213 415
e-mail: knpraha@portal.cz, www.portal.cz
Prodejní doba: po–pá 9–18 hod.
Prodejna Klapkova 2, Praha 8 – Kobylisy,
tel. 283 028 203, e-mail: obchod@portal.cz
Prodejní doba: po–pá 9–17 hod.

Nakladatelství Karolinum
poskytuje slevu 10 % na vlastní produkci
Celetná 18, Praha 1 – Staré Město
tel. 224 491 448
www.knihkupectvikarolinum.cz
Na e-shopu knihkupectví je možné získat 15 % slevu na produkci nakladatelství Karolinum a 10 % slevu na produkci ostatních nakladatelství. Prodejní doba: po–pá 9–19 hod., so–ne 11–17 hod.

Nakladatelství Olympia
Havlíčkovo náměstí 2, Praha 3, 130 00
tel: 721 014 343, 233 089 998
e-mail: sklad@iolympia.cz, olysklad@volny.cz
Prodejní doba: po–pá 8–16 hod. Po telefonické domluvě i o víkendech.

Slevový kód pro členy: **MC2018**
(platí pro emailové objednávky a internetový obchod)
Poskytuje slevu **35 % na veškerou produkci nakladatelství** kromě titulů, které jsou ve výprodeji nebo titulů, které pouze distribuuje. Pokud budete osobně nakupovat v sídle nakladatelství, je třeba předložit členskou legitimaci, následně Vám bude poskytnuta 35 % sleva.

Kristián Vincenc Arnošt hrabě z Valdštejna (1794–1858), prezident Společnosti Národního muzea v letech 1852 až 1858.
(Johann Nepomuk Ender, olej na plátně, 1836). Foto: Olga Tlapáková (stav obrazu před restaurováním).

ZPRÁVY SPOLEČNOSTI NÁRODNÍHO MUZEA – ročník 2020. Pro své členy a příznivce vydala v prosinci 2020 Společnost Národního muzea, z. s.
K vydání připravili *Pavel Muchka a Blanka Šreinová.*